

BJELOVAR

LIT.: A. Horvat, O Bjelovaru — gradu ortogonalnog sistema, Bulletin JAZU, 1961, 1. — Z. Lovrenčević, Umjetnine u bjelovarskoj crkvi, Vijesti MK, 1964, 1. — J. Buturac, Povijest rimokatoličke župe Bjelovar, Slavonska Požega 1970. — K. Firingar, Varaždinski slikar bjelovarskih crkvenih slika iz 18. stoljeća, Vijesti MK, 1970, 5. — S. Kozul, Sakralni spomenici bjelovarskog područja, CCP, 1978, 2. — M. Medar, Kasnosrednjovjekovni nalaz u Bjelovaru, AP, 1981, 22. — J. Buturac, Povijesni počeci Bjelovara, Bjelovarski zbornik '90, Bjelovar 1990. — B. Gerić, Barokni kipovi povijesne urbane cjeline grada Bjelovara, Bjelovarski zbornik '91, Bjelovar 1991. A. Ht. i M. Med.

BLACA, naselje pustinjaka (eremita) na J strani otoka Brača. Osnovali su ga oko sred. XVI. st. poljički svećenici, koji su pobjegli pred Turcima. Sastavljen je od nekoliko manjih zgrada međusobno povezanih hodnicima i stepenicama, a građene su u različito doba. Crkva je prema očuvanom natpisu sagrađena u XVI. st., a u doba baroka je obnovljena. U Blaci se čuvaju velika knjižnica, portreti iz XVIII. st., nekoliko baroknih slika, zbirka starih pušaka blatačkih brodara za obranu od gusara, glagoljski misali i mala tiskara.

LIT.: N. Miličević, Povjesne crtice o Pustinji Blaca 1897. — D. Vrsalović, D. Domančić i K. Prijatelj, Kulturni spomenici otoka Brača, Brački zbornik, IV, Supetar 1960. — Pustinja Blaca, Split 1982. — Samostani otoka Brača, Bol 1993. N. B. B.

BLAGAJ (Turanj), ruševine utvrđenoga grada nepravilna tlocrta, s vrlo visokom pačetvorinastom glavnom kulom nad strmim kanjonom rijeke Korane. Podignuli su ga knezovi Blagajski, vjerojatno poč. XV. st., a jače utvrdili zbog navale Turaka 1574. Nakon uzmaca Turaka, obnovljen pod krajiškom upravom (1699), služio je u obrambene svrhe. Od 1865. grad je napušten.

LIT.: S. Gvozdanović-Sekulić, Blagaj na Korani, Bulletin JAZU, 1965, 1—3. A. Ht.

BLAGAJ (na Buni), tvrđava i naselje na izvoru rijeke Bune kraj Mostara, Hercegovina. Nalazi se na brdu *Humu*, po kojemu je cio kraj dobio naziv Humska zemlja i Zahumlje; jedan je od najbolje sačuvanih srednjovj. gradova. U VI. st. na ruševinama rim. tvrđave sagrađena je nova utvrda, koju pod imenom *Bona* spominje sred. X. st. K. Porfirogenet. U XV. st. feudalci Kosače pregrađuju ruševne zidove u zamak. Vojvoda Sandalj Hranić i herceg Stjepan Vukčić imali su u Blagaju svoje sjedište. Osnova grada je nepravilna oblika, a zidovi su mjestimice viši od 15 m. U gradu ili kraj njega stajala je u VI. st. crkva, od koje je sačuvan urešeni kapitel. Negdje ispod grada stajao je dvorac Kosača, a nedaleko od njega sudačka stolica koja se čuva u Zemaljskomu muzeju u Sarajevu. — U selu je više spomenika tur. arhitekture.

LIT.: M. Vejo, Naselja bosanske srednjovjekovne države, Sarajevo 1957, str. 14—16. — D. Kovačević-Kojić, Gradska naselja srednjovjekovne bosanske države, Sarajevo 1978. R.

BLAGAJ (na Sani), srednjovj. grad iznad desne obale Sane nedaleko od Bosanskog Novog, Bosna. Imao je tvrđavu s podgrađem, u kojemu se spominje i crkva Sv. Grgura (1334). Grad je pripadao hrv. velikašima Babonićima koji su po njemu nosili pridjevnik Blagajski.

LIT.: Č. Truhelka, Stari gradovi, Sarajevo 1904. R.

BLAŠKOVIĆ, Andrija, arheolog i povjesničar (Ivanić-Grad, 28. XI. 1726 — Zagreb, 30. III. 1797). God. 1743. stupio u isusovački red; predavao na

BLACA

Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Proučavao povijest Ilirika, a rezultate svojih studija objavio u raspravama pisanim na lat. jeziku. Dio radova ostao mu je u rukopisu (čuva se u biblioteci HAZU). Ostavio je bogatu zbirku rim. novca iskopanoga u Sisku i Šćitarjevu.

BIBL.: *Dissertationum I i II*, Zagreb 1781, *III*, Zagreb 1782; *De origine nominis et gentis Illyricae*, Zagreb 1793; *Historia universalis Illyrici ab ultima gentis et nominis memoria*, Zagreb 1794.

LIT.: Š. Ljubić, O napredku arheološke znanosti u našoj hrvatskoj zemlji, Rad JAZU, 1886, 80. R.

BLATO, selo na otoku Korčuli. Iz doba grč. kolonizacije potječe vaza (←V. st.); iz rim. vremena su ostaci imanja *Junianum*. Iz prvoga doba razvoja naselja potječu crkve Sv. Križa na groblju i Sv. Jeronima, obje u lokalnim inačicama romaničko-gotičkoga stila XIV. st. Srednjovj. župnu crkvu proširili su u XVII. st. korčulanski graditelji i klesari Ivan Bono, Antun Ismaeli i Kristo Pavlović. U crkvi se nalaze mramorni oltari mlet. tipa, a Petar Bruttapelle, udomaćen u Dalmaciji poč. XVIII. st. sagradio je klasicističku kapelu Sv. Vicenze s raskošnom rakom svete obogaćenom kipovima mramornih anđela iz Venecije. Oltarne slike na drvu (*Svi sveti i Majka s djetetom*) renesansnoga su majstora Girolama da Santacrocea. Stara loža, koja se spominje još u XV. st., zamijenjena je zbog trošnosti novom na kojoj je radio 1700. korčulanski klesar Spaso Foretić. U renesansno-baroknomu kaštelu obitelji Arnerić nalazi se zavičajni muzej. Unutar sklopova pučke stambene arhitekture izdvaja se nekoliko baroknih ladanjskih kuća korčulanskih plemića. Crkva Sv. Kuzme i Damjana u Zablacu zapadno od Blata, jednobrodna građevina zidova raščlanjenih lezenama s kasnijim gotičkim svodom, sjedinjuje stilske osobine predromaničkoga i romaničkoga graditeljstva XII. st. U okolici se spominje još nekoliko srednjovj. crkvice: Sv. Marija u Polju 1338, Sv. Martin u Maloj Krtinji oko 1346. i Sv. Mihovil u Dugom Podu 1346.

LIT.: C. Fisković, Nekoliko dokumenata o našim starim majstorima, VJAH, 1949, str. 207, 208. — K. Prijatelj, Studije o umjetninama u Dalmaciji, I, Zagreb 1963, str. 44, 45. — M. Gjirović, Otok Korčula, Zagreb 1968. — I. Fisković, Crkvice sv. Kuzme i Damjana u Zablacu na Korčuli, Prilozi — Dalmacija, 1980. — C. Fisković, Župna crkva Svih svetih u Blatu na Korčuli, Radovi IPU, 1992. N. B. B. i I. Fis.

BLAŽ DUBROVČANIN, slikar (prva pol. XVI. st.). Oslikao je grobnu crkvicu Sv. Duha u selu Nova Vas kraj Šušnjevice u Istri (*Poklonstvo mudraca, Judin poljubac, Krist pred Pilatom* i likovi svetaca). Jedan je od posljednjih domaćih umjetnika koji slijedi tradiciju kasnosrednjovj. zidnog slikarstva ist. Jadrana. Postoji mogućnost da je to bio Vlaho, sin Nikole Božidarevića, koji se, osim u Italiji, spominje i u Senju.

LIT.: B. Fučić, Istarske freske, Zagreb 1963. — I. Perčić, Zidno slikarstvo Istre (katalog), Zagreb 1963. — K. Prijatelj, Dva dalmatinska majstora u istarskim slikarskim zbivanjima renesanse i manirizma, Bulletin JAZU, 1977, 1. Z. Ša.

BLAŽEVIĆ, Jakov, glag. krasopisac i minijaturist (XV. st.). Rodom iz Modruša. Iz Like se doselio u Zadar, gdje je stekao posjede. Bio je poznat kao vrstan iluminator. God. 1460. obvezao se zadarskom plemiću Ivanu de Grisogonu ispisati i oslikati višebojnim i pozlaćenim minijaturama glag. misal za crkvu Sv. Marije u Ceranima (selo Ceranje, SI od Vranskoga jezera).

LIT.: C. Fisković, Zadarski sredovječni majstori, Split 1959, str. 104—105. Š. Ju.

BLAŽEVIĆ, Petar, slikar (XVII. st.). Pod imenom *Pietro di Biasio* potpisao je 1673. oltarnu sliku *Sveti Antun s Bl. Djevicom Marijom i donatorom* u katedrali u Ninu. Njegov se potpis nalazi i na fragmentu uništene slike u Muzeju grada Splita.

LIT.: I. Petricoli, Osvrt na ninske građevine i umjetničke spomenike srednjeg i novog vijeka, Radovi HIJZ, 1969, str. 16—17. K. Plj.

BLAŽIČEVIĆ, Miroslav, slikar (Rijeka, 27. V. 1909 — 4. III. 1990). Diplomirao je na Akademiji u Firenci 1933. Od 1934. radio na Ikonografskoj školi u Ohridu. Bio je lik. pedagog u Rijeci od 1940. God. 1946—52. direktor je Muzeja Hrvatskog primorja, nakon toga muzejski restaurator. Restaurirao je slike i ikone u muzejskoj zbirci i u riječkim crkvama.

BLAŽ JURJEV TROGIRANIN, slikar (Trogir ili Lapac, oko 1390 — Zadar, 1450). Prvi se put spominje u Splitu 1412, potom 1419. u Trogiru. U Dubrovniku je 1421—27. službeni slikar Republike, 1431. ima radionicu u Korčuli. Vraća se 1433. u Trogir i slika 1435. poliptih za oltar Sv. Jerolima u benediktinskoj crkvi Sv. Ivana Krstitelja, 1436. poliptih za crkvu Sv. Jakova na Čiovu, a 1437. poliptih za franjevačku crkvu Sv. Marije. God. 1439. radi poliptih za bratovštinu Svih svetih u Korčuli. U Trogiru se posljednji put spominje 1442. a potom 1445. u Splitu i Zadru,

BLATO, župna crkva

gdje oslikava vratnice orgulja za crkvu Sv. Franje i izrađuje sliku Gospe od Kaštela za crkvu Gospe od zdravlja, koju 1447. potpisuje kao *Blasius de Jadera*. God. 1448. piše u Zadru oporuku, a dvije godine poslije umire. Djela Blaža Jurjeva nalaze se u Splitu (raspelo u crkvi Sv. Franje); Stonu (raspelo u crkvi Sv. Nikole); Dubrovniku (*Bl. Dj. Marija s djetetom* u crkvi Sv. Đurđa na Boninovu); Korčuli (poliptih iz katedrale u opatskoj riznici, poliptih u bratovštini Svih svetih); Trogiru (matrikula bratovštine Sv. Duha, *Gospa u ružičnjaku* iz katedrale, poliptih iz benediktinske crkve Sv. Ivana Krstitelja, poliptih iz crkve Sv. Jakova — sve u zbirci crkv. umjetnina te poliptih u dominikanaca); Kaštel-Štafiliću (*Bl. Dj. Marija s djetetom*, obitelj Čipiko); Šibeniku (*Bl. Dj. Marija s djetetom*, u Muzeju grada, poliptih iz crkvice Sv. Antuna, u Zbirci crkvenih umjetnina u crkvi Sv. Barbare). Od tih se radova stilski razlikuje *Gospa od Kaštela* iz zadarske crkve Gospe od zdravlja (sada u Stalnoj izložbi crkvene umjetnosti u Zadru) koju je, kako se smatra, radio u poodmaklim godinama, prema predlošku neke ranije časčene Majke Božje. Mnoge njegove slike odstupaju u kvaliteti, što se može objasniti suradnjom radionice, gubitkom dodira s umj. središtima te starošću umjetnika. Također se nekoliko očuvanih radova, zbog značajki njegova stilskoga govora, vezuju uz njegovu mladost, radionicu ili njegov krug utjecaja.

Blaž Jurjev Trogiranin, čiji je identitet potvrđen otkrićem potpisa na poliptihu iz crkvice Sv. Jakova u Trogiru (1961), osebujna je slikarska osobnost kasnogotičkoga stila; unatoč vidljivim mlet. utjecajima (Nicolò di Pietro, Gentile da Fabriano), on razvija osjećaj za nadahnute linearne ritmove u cjelini i u pojedinostima (draperije), karakterističnu tipologiju likova s neobičnim izbuljenim očima, te istančanu ljestvicu boja.

LIT.: K. Prijatelj, Slikar Blaž Jurjev Trogiranin, Zagreb 1965 (sa svom dotadašnjom literaturom). — K. Prijatelj, La pittura della scuola dalmata e Blaž Jurjev (Biagio di Giorgio) da Trogir (Trau), Acta historiae atrium (Budapest), 1967, 1—3. — D. Domančić, Gospa Blaža

BLAŽ DUBROVČANIN, *Starozavjetni proroci*, freska u crkvi Sv. Duha u Novoj Vasi kraj Šušnjevice

